

Omais- hoitajat ja läheiset -liitto ry

Tulla nähdyksi ja kuulluksi

Huolenkantajat lapset ja nuoret hoivaajina -seminaari

Malla Heino

Lähellä ja tukena

- Olemme Janekin kanssa onnekkaita, koska meillä on ollut toisemme. Äitimme oli huithapeli, jonka alkoholismista tuli vuosien varrella ongelma. Äiti ei koskaan saanut diagnoosia, mutta luultavasti hän oli myös bipolaarinen tai masentunut. Elämä hänen kanssaan oli epämääräistä, ja me veljekset opimme huolehtimaan toisistamme.

- Koska äidin elämä oli boheemia, otin paljon vastuuta kotonamme. Huolehdin siivoamisesta, koska en kestänyt sotkua. Olin pikkuvanha ja kerroin Janekille opettajamaisesti, miten asiat hoidetaan. Jotta Janek ei olisi jäänyt koulun jälkeen yksin kotiin, otin hänet mukaan harrastuksiini.

Marco Bjurström, HS kuukausiliite 4 2017

- Se toi tosi paljon vastuuta ja huolta. On käyty läpi tunteita, joita niin nuoren ei ehkä pitäisi käydä läpi tai edes ymmärtää.

- Välillä vanhemmat olivat sairaalassa pitkiä aikoja. Silti he olivat kotona enemmän kuin muiden vanhemmat. Se on ollut sairastamisen hyvä puoli. Perhe hitsautui yhteen.

Alma, 21 v., HS kuukausiliite 2 2017

Tulossa näkyviin

- Minun lapsuuteni loppui siihen, otin heti topakan tytön roolin

Tiia oli 10-vuotias, kun hänen isällään diagnosoitiin Alzheimerin tauti. Äiti oli kuollut yllättäen pari vuotta aiemmin sydänsairauteen.

Perheen arjen pyörittäminen jäi pitkälle Tiian vastuulle. Roolit muuttuivat päälaelleen. Tiia huolehti isän peseytymisestä ja muistutti syömisestä.

Tiia Ung

<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/05/07/tiia-pyoritti-perheen-arkea-jo-alle-10-vuotiaana-lapsuus-loppuisan>

Jangsterit – nuoret hoivaajat meillä ja muualla -hanke 2016-2018

Tavoitteena on

kansainvälisten kokemusten ja yhteistyön pohjalta

tunnistaa ja tavoittaa alle 18-vuotiaiden omaishoitajien ryhmä Suomessa, tehdä alustava selvitys heidän tarpeistaan ja aloittaa tukitoiminnan kehittäminen.

- Nuoret hoivaajat ja heidän lähipiirinsä tunnistavat tilanteen ja yleinen tietoisuus nuorista omaishoitajista on herännyt.
- Päittäjien ja keskeisten nuorten ja perheiden kanssa toimivien ammattilaisten tietoisuus ryhmästä ja sen tarpeista on herännyt.
- Tutkimusta käynnistetään.
- Suomi on noussut kansainvälisessä nuorten omaishoitajien luokituksessa (Becker&Leu) 1-2 luokkaa ylemmäs.

Kaikkia pitäisi opettaa tunnistamaan nuoret omaishoitajat, koska se on ainoa tapa miten voimme saada apua!

Skotlanti: 20 vuotta Young Carers -toimintaa

- Asukkaita 5,3 miljoonaa
- Nuoria omaishoitajia, Young Carers 44 000 (virall. arvio)
- Järjestöjen arvio jopa 100 000
- Tutkimusta 20 vuotta
- Nuorten omaishoitajien strategia (Aluehallitus)
- Järjestöllisiä tukitoimia ja tapahtumia, kuten Young carers festival
- <https://carers.org/news-item/scottish-young-carers-festival-video-highlights>

Suomi: Missä mennään

- Asukkaita 5,5 miljoonaa
 - n. 575 000 perhettä, joissa reilu miljoona alle 18-vuotiasta lasta (Tilastokeskus, Väestötilasto 2014)
 - 3 % = n. 31 700 alle 18-vuotiasta lasta ja nuorta
-
- Monellako heistä on perheissään hoivaa tai tukea tarvitseva läheinen? Kuinka näkisimme ja kuulisimme heitä?
 - Tutkimusta puuttuu ja tarvitaan
 - Järjestöjen toiminta
 - Puheenvuorot julkisuudessa

Tunnistaako kotihoito Jangsterit?

- Sähköinen kysely huhtikuussa 2017 kolmasosalle ammattiliitto Superin **kotihoidon** työpaikakseen ilmoittaneista jäsenistä (N=2698 henkilöä)
- Yhteistyössä Kuppi nurin -hankkeen kanssa
- Kyselyn tarkoituksena oli kerätä tietoa alkoholinkäytöstä omaishoitoperheissä **sekä** perheessään hoivatilanteessa olevista alle 18-vuotiaista lapsista ja nuorista. Tavoitteena on saada tietoa näiden perheiden tilanteesta ja tuen tarpeista kotihoidon työntekijöiden näkökulmasta.
- Vastaajia 164, joista naisia 98%
- Koulutus lähi/perus/apuhoitaja 99 %
- Moni vastaajista ilmoitti työskentelevänsä lähinnä vanhusperheissä

**Ovatko seuraavat käsitteet
sinulle tuttuja?**

N= 158

Kyllä

- Nuori hoivaaja 24%
- Nuori omaishoitaja 37%
- Lapsiomainen 32%

**Kohtaatko työssäsi alle 18-vuotiaita lapsia ja
nuoria, joiden perheessä
vanhemmalla/vanhemmilla tai sisaruksilla on
fyysisiä tai psyykkisiä sairauksia,
vammaisuuksia tai riippuvuuksia? N=161**

Kyllä 23%

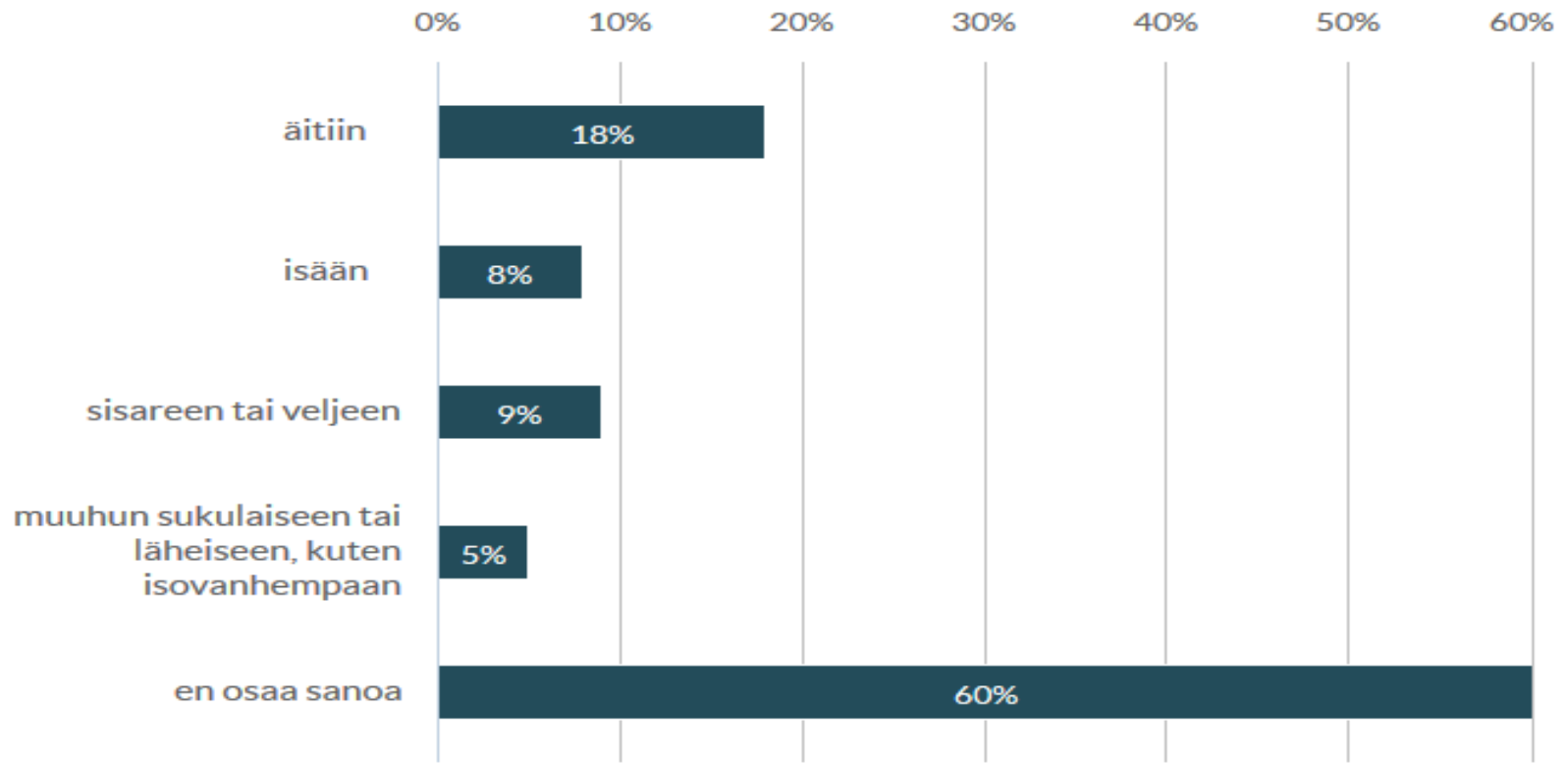
**Avustavatko tai tukevatko lapset tai nuoret
havaintojesi mukaan apua tarvitsevaa
perheenjäsentään jollain tavoin? N=130**

Kyllä 40%

Sisältävätkö havaintojesi mukaan alle 18- vuotiaiden lasten ja nuorten hoivatehtävät seuraavia toimia? N=99

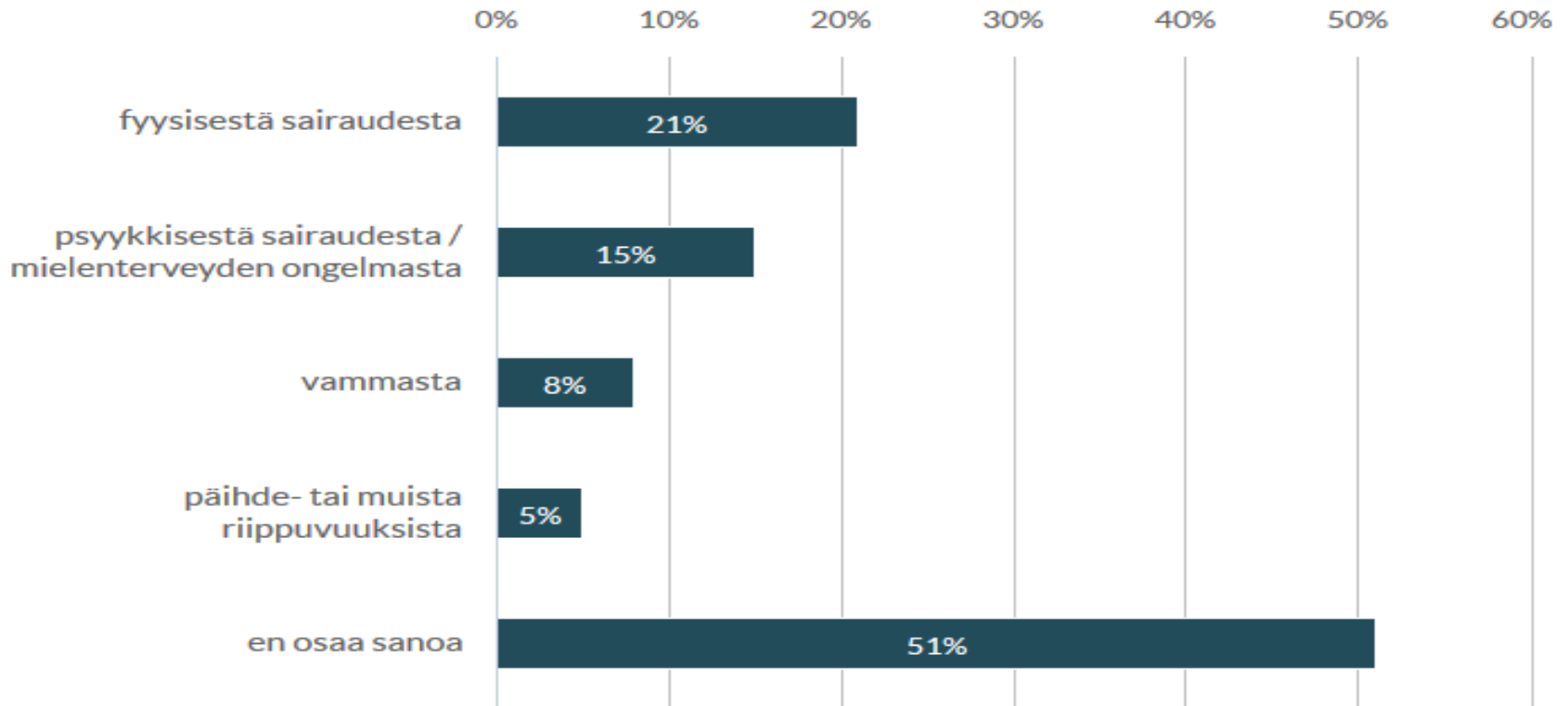
	kyllä	ei	Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
kotitöitä, kuten säännöllistä siivoamista, ruuanlaittoa, tiskaamista, pyykinpesua, ostosten tekoa, pieniä korjaustöitä	51	47	98	1,48	1
	52,04%	47,96%			
henkilökohtaista hoivaa, kuten pukeutumisessa/peseytymisessä /wc-käynneillä/liikkumisessa /lääkkeiden antamisessa/sidosten vaihdossa avustamista	31	65	96	1,68	2
	32,29%	67,71%			
henkisenä tukena olemista, kuten kuuntelijana/seurana /tukena olemista tai ulkoilussa/muussa harrastuksessa avustamista, valvontaa	46	49	95	1,52	2
	48,42%	51,58%			
sisarusten hoitoa, yksin tai yhdessä vanhemman kanssa	40	56	96	1,58	2
	41,67%	58,33%			
muuta, mitä?	2	38	40	1,95	2
	5%	95%			
Yhteensä	170	255	425	1,6	2

Lapsen tai nuoren antama hoiva kohdentuu huomioitteni mukaan useimmissa tapauksissa: N=117

Johtuuko vanhemman avun ja hoivan tarve havaintojesi mukaan useimmissa tapauksissa

N=115

Vain 4% lapsista ja nuorista ottanut asian itse puheeksi

Lapset kertoneet etteivät voi tehdä omia asioitaan tai keskittyä omaan tekemiseensä kun tietävät, että äiti kohta tarvitsee jotain.

**Tietämistäni nuorista
hoivaajista**

Tyttöjä 77%
Poikia 23%

Olen ollut sijaisäitinä.

**Valitse seuraavista väittämistä vastausvaihtoehto, joka
parhaiten vastaa kokemustasi N=99**

	täysin samaa mieltä	melko samaa mieltä	ei samaa eikä eri mieltä	melko eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa	Yhteensä
Tunnistan lapset ja nuoret, joilla on perheessään hoivatoimivia.	14 14,14%	30 30,31%	24 24,24%	7 7,07%	0 0%	24 24,24%	99
Kotihoidon palvelujärjestelmä tunnistaa alle 18-vuotiaat nuoret hoivaajat.	4 4,04%	14 14,14%	26 26,26%	14 14,14%	14 14,14%	27 27,28%	99
Tiedän miten toimia kohdatessani nuoren hoivaajan, jolla on perheessään aikuisuuteen kuuluvia vastuita.	6 6,06%	24 24,25%	23 23,23%	16 16,16%	8 8,08%	22 22,22%	99
Tunnistan riskit, joita lapsen tai nuorten hoivarooliin voi liittyä.	14 14,29%	28 28,57%	19 19,39%	10 10,2%	3 3,06%	24 24,49%	98
Yhteensä	38	96	92	47	25	97	395

Minkälaista apua ja tukea nuoret hoivaajat mielestäsi tarvitsisivat? N=24

- Käytännön arjesta selviämiseen, tukien hakemisessa, vertaistuki, psyykinen jaksaminen.
- Apua kodin ulkopuolelta, kokonaisvaltainen selvitys perheen tilanteesta lääkärin ja sosiaalityöntekijän kanssa. Työnjako eri tahojen välillä turvaa lapsuuden.
- On täysin käsittämätöntä, että Suomen hyvinvointiyhteiskunnassa edes on tällaista. Ei lapsi (alle 18v) voi olla vastuussa kenenkään hoidosta. Nämä tarvitsevat kaiken mahdollisen avun, tuen ja turvan niin psyyk., fyys. kuin sos.
- Lepoa ja irtautumista kodistaan tasaisin väliajoin. Vertaistukiverkostoa (henkilökohtainen ulkopuolinen tukihenkilö, leirejä tms.)
- Varmasti kannustamista ja neuvoja. Heitä tulee rohkaista, myös tuntemaan ettei tarvitse AINA olla valppaana. Ettei kaikki vastuu ole heillä vaan annetaan lupa olla nuori ja lapsi.
- Juttelua ja vertaistukea sekä hengähdystaukoja.

Mitä muuta nuoriin hoivaajiin liittyvää haluat kertoa N=21

- **Ne nuoret, joita tiedän olleen hoivaajan roolissa, eivät juuri kohtaa/halua kohdata Kotihoitoa. Tämä nuori, jonka nyt tiedän olevan hoivaaja, ei kohtaa koskaan Kotihoitoa, koska perheen toiveesta Kotihoidon käynnit on ajoitettu niin, että Kotihoito ei käy sellaisena ajankohtana/päivänä, jolloin olisi mahdollisuus kohdata nuorihoivaaja.**
- Heidät unohdetaan liian usein. Heiltä jää lapsuuden ja nuoruuden kokemukset kokematta, joka aiheuttaa joillekin ongelmia myöhemmin.
- En ole ikinä ajatellut kyseistä termiä "nuori hoivaaja". Helposti teetetään pieniä koti- tai avustustehtäviä (roskien viennit, kaukosäätimen ojennus, seuran pitäminen jne), mutta en ole ajatellut, että alle 18v voisi olla vastuussa mistään varsinaisesta avustustehtävästä. **Sen takia en oikein osannut vastata tähän osioon kyselyssä, koska en ole ikinä ajatellut, että alle 18v olisivat osa hoitoa.**
- Olen kohdannut vain kaksi nuorta miestä ja koin, ettei se näkemäni vastuu ollut ylikuormitseva. He osallistuivat lähinnä normaaliin tapaan kotitöihin, tietysti heillä oli se velvollisuus olla tarvittaessa tukena. Hoidettavalla oli 8h avustaja, joka kuitenkin huolehti vastuullisimmat ja raskaimmat tehtävät, lisäksi kh kävi. Nuoret olivat välillä myös isällään, joten he eivät olleet hoidettavan luona jatkuvasti. Ehkä heille oli raskaampaa nähdä miten hoidettava "kärsi" järkyttävän voimakkaista kipukohtauksista, sen kokemiseen poikia olisi ollut syytä ehkä valmistaa ja keskustella. En tietysti tiedä, miten he vielä sisäisesti olivat asian puineet, he olivat hyvin monen eri tahon piirissä hoidossa. Tämän asiakkaan kohdalla toteutui moniammatillisen työryhmän tuki ja hän sai valtavan kattavasti apua.